

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Peer Reviewed

ISSN : 2319 - 8648

Dec. 2023

SJIF Impact factor

Impact Factor : 7.139

Impact Factor – 7.139

ISSN – 2319-8648

Current Global Reviewer

Peer Reviewed Multidisciplinary International Research Journal

PEER REVIEWED & INDEXED JOURNAL

Dec. 2023

Special Issue on

Effect of Global Warming on Environment

Chief Editor

Mr. Arun B. Godam

Mr. Bhandwalkar B. N.

Editor

Mr. Shendage V. R.

Dr. Kamble S. V.

Co-Editor

Mr. Bhise D. K., Mr. Chopade V. B., Dr. Joshi R. S.,

Dr. Kale M. B., Mr. Newade S.S., Mr. Jadhav D.S.,

Mr. Bhandwalkar S. U., D., Mr. Shinde B. S.

Shaurya Publication , Latur

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Peer Reviewed

ISSN : 2319 - 8648

Dec. 2023

SJIF Impact factor

Impact Factor : 7.139

Present Preface Message

Honourable Prof.,

Here's a great pleasure to hand over this + research Journal title '**Current Global Reviewer**' At Present different papers are published through various branches of knowledge. But they are concerned to specific subject or thought. We are very glad in publishing this paper to get the more information about research to new learner about research in all the spheres. This is the age of supersonic. That is why we must concentrate at present at a large scale in higher education. It's very important in this modern phase for researchers and to encourage for the effort put by us. In the long run it will very useful for us as guide lines and directions.

'**Current Global Reviewer**' has been started to publish the research paper by great thinkers, intelligentia, scholars, lectures. Those who have contributed in the field of higher education and research for advanced knowledge. We are publishing research paper written in Marathi, Hindi & English, Languages. It has been included research papers in language and literature, Social Science, Social work, commerce, Management, Law, Computer Science etc.

Hope you will remain in

Co- Operation in future
Thank You.

Chief Editor
Mr. Arun B. Godam
Mr. Bhandwalkar B. N.

Editor
Mr. Shendage V. R.
Dr. Kamble S. V.

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Peer Reviewed

ISSN : 2319 - 8648

Dec. 2023

SJIF Impact factor

Impact Factor : 7.139

Soc. Reg. No. 11/72,

BPT/F-146 (Beed)

ADARSH SHIKSHAN SANSTHA,

TQ. & DIST. BEED.

Jaydatta Kshirsagar
(B.E. Mech.)
Secretary

Ref.No. :- 2023-24/.....464

Date : ..2..2...DEC..2023

C/o S. K. H. Medical College, Beed-431122. Ph. (02442) 227293

MESSAGE

To,

The Principal
Shri B.N.Bhandwalkar
A. C. S. College Pimpalner (G)
Tq. Dist. Beed - 431 153.

I am very glad to know that, Art's Commerce and Science College Pimpalner (G) Tq. Dist. Beed is going to organise One Day Inter - Disciplinary National Conference on - **“Effect of Global Warming on Environment”** on 27th December, 2023.

I am sure that, it will certainly enrich the academic atmosphere of the state of Maharashtra and India. The conference will give impacts to research activities in colleges and Universities. I send my best wishes to the conference and wish a grand success.

Jaydatta Kshirsagar
Secretary
Adarsh Shikshan Sanstha,
Beed.

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Peer Reviewed

ISSN : 2319 - 8648

Dec. 2023

SJIF Impact factor

Impact Factor : 7.139

Editorial Board Member

Dr. ChittaRanjan Panda

P.G. Deptt. Of Odia
Shailabala Women's Autonomous College , Cuttack –
(Orissa)

Dr. U.T. Gaikwad

Dept. of Geography,
Smt. S. D. M. College
Latur, Dist. Latur (M.S.)

MaimanatJahanAra

Head, Dept of Political Science,
Sir Sayyed College,
Aurangabad, Dist. Aurangabad

Dr M.U. Yusuf

Dept of Commerce,
Sir Sayyed College,
Auranbadad, Dist. Aurangabad

Dr. Hanumant Mane

R.Guide& Head,
Dept. of Marathi,
Shivchatrapati College,
Kalam, Dist. Osmanabad(M.S.)

B.J. Hirve

Dept. of botany
VasantMahavidyalaya,
Kaij, Dist. Beed. (M.S.)

Dr. PravinDiddeshwarShete

Dept. of Zoology, Maharashtra UdaygiriMahavidyalaya,
Udgir,
Dist. Latur

Dr U.V.Panchal

H.O.D, Dept of Commerce,
Deogiri College,
Aurangabad, Dist. Aurangabad

Pro. S.B. Karande

Dept. of Economics,
ShriBhausahabVartak College,
Borivali (W), Dist. Mumbai.

Dr. SachinKadam

Dept. of Hindi
Nagarpalika Art D.J. Malpani Comm. & B.N. Sarda Sci.
College, Sangmner, Dist. Ahmadnagar (M.S.)

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Peer Reviewed

ISSN : 2319 - 8648

Dec. 2023

SJIF Impact factor

Impact Factor : 7.139

Index

1. Global Warming and Its Impact on Ecosystem, Agriculture and Human Health 08
Dr. Shivaji Ramachandra Katti
2. Comprehensive Analysis of Global Warming and its Environmental Impacts 14
Dr. Sayyad Shafiyoddin
3. India Towards Green Politics and Environmental Climate Change 18
Dr. H. M. Natikar,
4. Global warming – Causes, Consequences, and remedies 22
Dr. Maralihalli. Y. Y.
5. Effect of Global Warming On Environment 24
Shendage Vaibhav Ramu
6. Climate Change Adaptation – Need of the Hour 28
A.S. Kousadikar
7. Causes and Effects of Climate Change 32
Dr. Ashok Laxmanrao Gore
8. Impact of Global Warming On Indian Economy 36
Dr. Mule P. M
9. Global Warming: Causes, Effects and Solutions 39
Prof. Dr. Acharya R.D.
10. Monitoring and assessment of day today variation on concentration of Cucurbitaria and Melanospora / m³ of air in relation to meteorological conditions 42
Shafa Khan & Ware A.L.
11. Climate Change Effects on Indian Economy 46
Dr. Waghmare Poonam Manikrao
12. The Impact of Global Warming on the Aquatic Environment 50
Dr. Jogdand S.K.
13. Impact of Global Warming On Animals: An Ecological Perspective 52
T.S. Pathan
14. Impact of Climate Change on Biodiversity 54
Dr. G. B. Honna
15. Electronic Waste Impact on Environment and its Effect on Global Warming 58
Dr. Raut D. S.
16. Climate Change and its Multifaceted Impact on India's Economy: Challenges and Imperatives 61
Dr. S. B. Deshmukh

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Peer Reviewed

ISSN : 2319 - 8648

Dec. 2023

SJIF Impact factor

Impact Factor : 7.139

17. Global Warming And Environmental Threats. Smita Basole	64
18. Avifaunal Study of Khadki Ghat Reservoir and their Tributaries, in Khadki Ghat and its Surrounding Area Shubhangi A. Pimpale, Shaikh F.I. and Mohammad Ilyas.	66
19. Impact of Global Warming on <i>Gossypium</i> in Maharashtra Manik khandare	69
20. Global warming: Influence on plant growth and regulation Suman Ambadas Khedkar	71
21. Climate Change Policy In India Shendage Vaibhav Ramu	74
22. Effect of Global Warming On Biodiversity Dr. Ahuja Sangeeta Roshanlal	79
23. Impact of Climate Change On Coastal Area Of India Dr. Chaugule Shetiba Bhima	81
24. Impact of Climate Change On Agriculture Dr. Deshmukh R. K.	85
25. Causes of Global Warming Dr. Magar S. R.	88
26. Carbon Emissions Impact of Climate Change Dr. Kamble Sanjay Vishwanath	91
27. Eco-friendly Agricultural Practices: Enhancing Soil Health and Food Security Dr. Sirsat. P. S	94
28. Biodiversity Hotspots in India. Dr. D. S. Raut	99
29. Impact of Global Warming on Agriculture Sector in Marathwada Region Mrs. Vaishali P. Gholap	103
30. Developing Economics and Carbon Footprint: An Economic study Dr. Bhosale Swati Vilasrao	107
31. Global Perspectives of Flood Risk and Climate Change Dr. Shivaji Ramachandra Katti	110
32. Health Threats and Climate Change Dr. Kamble Sanjay Vishwanath	113
33. Effect of Climatic Factors for Zea mays L. Production M. S. Khandare	116

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)	Peer Reviewed	ISSN : 2319 - 8648
Dec. 2023	SJIF Impact factor	Impact Factor : 7.139

34. Key Role of Climate Change In The India Dr. Waghmare Poonam Manikrao	119
35. Introduction to Climate Model Dr. Sanjay K.Tupe	122
36. Study the Impact of Global Warming on Agriculture Sector Sonaji V. Gayakwad	125
37. Preliminary Study on The Effect of Climate Change on Algal Biodiversity In Purna River In Sillod Tehsil of Chhatrapati Sambhajnagar District Kedar Chobe and Dr. J. H. Sawdekar	130
38. Impact of Global Warming on the Indian Economy: A Comprehensive Analysis Dr. Bharat R.Dahe	133
39. Impact of Global Warming on Environment Ramesh K. Lahoti, Uddhav N. Chaudhar, Sandeep N.Sampal	135
40. Floristic Studies in <i>Scleria</i> Bergius (Cyperaceae) Dr. Shaikh Rafeeque Ishakhoddin	138
41. A Review on Global Warming And Biodiversity Conservation Pushpa Gangasagar	141
42. Faulty Waste Management Practices and its contribution to Global Warming Dr. Vilas Aba Gaikwad	144
43. Remote Sensing Technique and water Environment Monitoring Pradnya R.Maheshmalkar¹, Rajeshwari C. Pangarkar¹, Archana D. Kusale¹, Nitin B. Gaikwad¹, Govind B. Munde¹, Satyawan N. Arsu¹	147
44. Global Warming; Causes and Effect Nagnath K. Dahiphale and Savita M. Sukte	152
45. Adverse Effect of Global warming on climate and Agriculture Momin Raisoddin	156
46. Global Warming Effect on Biodiversity Sitaram B. Ingole	158
47. The Impact of Global Warming on Biodiversity and Ecosystems Quzi Salimoddin ¹ , Ware R.L. ²	160
48. Impact of climate change on Biodiversity in India Dr. Shama. B. Lomate	162
49. Global Warming and Its Impacts on Climate Of India Dr. Satyappa P Talawar	166
50. जागतिक तापमान वाढ कारणे व परिणाम श्री.पवार शरद सुर्यकांत	170

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Peer Reviewed

ISSN : 2319 - 8648

Dec. 2023

SJIF Impact factor

Impact Factor : 7.139

-
51. जागतिक तापमान वाढीची कारणे, परिणाम आणि उपाययोजना
डॉ.सुनंदा एकनाथराव आहेर	172
52. जागतिक तापमान वृद्धीचे पर्यावरणावर होणारे परिणाम व
प्रा. डॉ. विठ्ठल सांडूर	176
53. जागतिक तापमान वाढीचे पर्यावरणावर होणारे परिणाम
श्री बाळासाहेब नामदेवराव भांडवलकर	179
54. व्यवसायीक पर्यावरण व पर्यावरणाच्या सामाजिक रचनेचा विकास
प्रा. डॉ. सारीका दिगंबरराव गुडूप	182
55. पृथ्वीच्या सरासरी तापमानात वाढ व त्याचे परिणाम: एक भौगोलिक अभ्यास
डॉ. जाधव व्हि. डी.	184
56. वैश्विक तापमान वृद्धि के पर्यावरण स्तर पर होने वाले परिणाम
प्रा. भिसे डी.के.	189
57. जागतिक तापमानवाढ आणि हवामान बदल: कारणे, परिणाम आणि उपाय
प्रा. डॉ. पी. आर. वाणी	191
58. पर्यावरण बदल आणि मानवी स्थलांतर
डॉ. एस ई भोसले	195
59. पर्यावरणीय आरोग्य आणि सुरक्षा
प्रा. संभाजी रंगराव काळे	198
60. जागतिक तापमान वाढ व हवामान बदलाचा-एक भौगोलिक अभ्यास
डॉ. बोबडे बी. बी.	203

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Dec. 2023

Peer Reviewed

SJIF Impact factor

ISSN : 2319 - 8648

Impact Factor : 7.139

52 जागतिक तापमान वृद्धीचे पर्यावरणावर होणारे परिणाम व

प्रा. डॉ. विठ्ठल सांडूर

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा, जि. लातूर

प्रस्तावना :

औद्योगिक क्रांतीनंतर जे अनेक विविध परिवर्तन झाले त्याचाच एक परिणाम म्हणजे वातावरणातील कार्बन डाय-ऑक्साइड, मिथेन, क्लोरोफ्लोरोकार्बन (CFC) इत्यादी सारख्या वायूचे प्रमाण वाढले. ज्यामुळे आज ग्रीन हाऊस परिणाम जागतिक तापमानातील वृद्धी यासारख्या समस्या निर्माण होत आहेत." ग्रीन हाऊस च्या प्रभावाचा प्रमुख दुष्परिणाम म्हणजे पृथ्वीच्या जागतिक तापमानातील वाढ होय." आपली पृथ्वी ही साडेचार हजार वर्ष जुनी आहे. चार हजार वर्षांच्या ह्या जीवनात पाच विनाशापासून पृथ्वी विलुप्त होण्यापासून वाचलेली आहे. वनस्पती आणि जीव जंतूंच्या पूर्ण रूपाने साफ होण्यामुळे गामा रे विस्फोट. जलवायू परिवर्तन. वायुमंडलात ऑक्सिजनच्या स्तरात कमी. पृथ्वीपासून अलकापिंड धडक आणि ग्लोबल वार्मिंग इत्यादी विनाशापासून पृथ्वी वाचलेली आहे. शास्त्रज्ञांच्या मते जागतिक तापमानाच्या नवीन आकड्यानुसार पृथ्वीचे तापमान प्रत्येक वर्षी मोठ्या प्रमाणात वाढत आहे.

तापमानाचे सर्व रेकॉर्ड उत्तरोत्तर काळात ब्रेक होऊन तापमानाचा कालावधी हा मोठा होत आहे. जागतिक तापमान वृद्धी ही समस्या निरंतर वाढत आहे. विसाव्या शतकाच्या पूर्वार्धाच्या हालचाली व हवामानामुळे हवामानात काय बदल होऊ शकतील. या प्रश्नांचा कधी विचार सुद्धा झाला नव्हता पण दुसऱ्या महायुद्धानंतर दगडी कोळसा. खनिज तेल याचा वापर इंधनासाठी इतक्या प्रचंड प्रमाणावर होऊ लागला की ज्यामुळे कार्बन डाय ऑक्साईडचे प्रमाण वेगाने वाढू लागले आहे. जगातील अभ्यासकांच्या मते कार्बन डाय-ऑक्साईड चे वातावरणातील प्रमाण जर दुप्पट झाले तर पृथ्वीच्या पृष्ठभागाजवळ तापमान 3 अंश सेल्सियस ने वाढेल असा शास्त्रज्ञांचा तर्क आहे. त्यांच्यामध्ये जागतिक तापमान 0.2 डिग्री अंस्वेलिशियस ने वाढत आहे. विसाव्या शतकात पृथ्वीचे तापमान वाढ होऊन 0.5 अंन सेल्सिअस ने वाढले. 1997.1998 हे वर्ष विसाव्या शतकातील सर्वात उष्ण वर्ष म्हणून घोषित झाले आहेत. 21 व्या शतकाच्या शेवटपर्यंत पृथ्वीच्या तापमानात 1.5 ते 4.5 सेल्सिअस एवढी वाढ होऊ शकते असा शास्त्रज्ञांचा निष्कर्ष आहे.

जागतिक तापमान वृद्धी म्हणजे काय?

वातावरणात कार्बन डाय-ऑक्साईड व मिथेन वायूचे प्रमाण वाढलेले आहे. सूर्यकिरणापासून जी ऊर्जा पृथ्वीतलावर येते त्या ऊर्जेचे बाष्पीकरण परत सूर्याकडे फार कमी प्रमाणात होते कारण तापमानातील कार्बन डाय ऑक्साईड व मिथेन हे वायू सूर्याच्या ऊर्जेला परत सूर्याकडे जाऊ देत नाही या सर्व बाबीमुळे पूर्वीचेच उष्ण कार्बन डाय ऑक्साईड व मिथेन त्याचबरोबर सूर्यकिरण ऊर्जा या सर्वांचा एक परिणाम म्हणजेच जागतिक तापमान वाढ global warming होय. हरितगृह परिणामाचा प्रमुख दुष्परिणाम म्हणजे पृथ्वीच्या जागतिक तापमानातील वृद्धी होय. हरित गृह वायूच्या वातावरणातील निरंतर वाढीचा परिणाम म्हणजे जागतिक तापमान वाढ होय.

पृथ्वीच्या तापमानात वाढ झाल्याचे पुरावे गोळा करण्याचे काम 1860 पासून प्रारंभ झाले आहे. पृथ्वीवर जेवढ्या प्रमाणात ऊर्जा आणि गर्मी होते तेवढ्या प्रमाणात गर्मीचे शोषण केले जात नाही. यामुळे पृथ्वीवरील तापमान प्रचंड प्रमाणात वाढत आहे. 1950 मध्ये कार्बन-डाय-ऑक्साईडच्या प्रमाणात जेथे 350

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Dec. 2023

Peer Reviewed

SJIF Impact factor

ISSN : 2319 - 8648

Impact Factor : 7.139

पीपीएम (पार्ट्स पर मीटर) होते ते प्रमाण आता 375 पीपीएम च्या पुढे आहे. तेव्हा पृथ्वीच्या तापमानात अशा प्रमाणात वाढ होत गेली.पुढे जवळपास 650 ते 950 पीपीएम पर्यंत तापमान जाईन आणि पृथ्वीचे तापमान 1990 च्या तुलनेत 6 डिग्री सेल्सिअस पर्यंत वाढेल.

जागतिक तापवृद्धीची कारणे Global warming-

1. औद्योगिक क्रांती 2. दुसऱ्या महायुद्धानंतर निर्माण झालेली परिस्थिती 3. खनिज संपत्तीचा शोध आणि मोठ्या प्रमाणावर वापर 4. औद्योगिकीकरणाचे वाढते प्रमाण 5. औष्णिक विद्युत केंद्र /औष्णिक चाचण्या 6. रासायनिक खते व कीटकनाशकांचा वाढता प्रभाव 7. रस्ते व दळणवळणाची वाढती साधने /वाहतूक व्यवस्था 8. नैसर्गिक आपत्ती भूकंप महापूर भूस्खलन 9. जंगलतोड.10. नागरीकरण.11 ओझोन क्षय या व अशा अनेक कारणामुळे पर्यावरणाचे अस्तित्व धोक्यात आले आहे. पूर्वीपासूनच पर्यावरणाचा नाश आपण करत आलो आहोत. येणारी पिढी पर्यावरणाचा उपयोग घेण्याऐवजी आपल्या अस्तित्वासाठी संघर्ष करत राहिल. जागतिक परी पेक्षात पहिला असता आज 21 असे देश आहेत जे औद्योगिकीकरणामुळे 80 टक्के CO2 बाहेर सोडतात ज्याचा परिणाम जगाला भोगावा लागतो. यात अमेरिका सर्वात वरच्या स्थानावर आहे याकडे लक्ष वेधून जागतिक तापमानातील वृद्धी कमी करणे ही काळाची गरज आहे.

जागतिक तापमान वृद्धीचे दुष्परिणाम global warming

1. ओझोन थराचा क्षय 2. समुद्राच्या पाणी पातळीत वाढ 3. मान्सून वर्षात बदल 4. मानवाच्या जैवविविधतेवर परिणाम 5. पृथ्वीच्या औष्णिक संतुलनावर परिणाम 6. ढगांच्या हालचालीवर विपरीत परिणाम 7. नद्यांना पूर व दुष्काळ 8. मानवी जीवनावर विपरीत परिणाम 9. वनस्पतीवर परिणाम 10. शेतीवर विपरीत परिणाम 11. जलवायू परिवर्तन 12. रोगराईत वाढ 13. बर्फ वितळणे आणि महापुराचे प्रमाण 14. समुद्राच्या पाणी पातळीत वाढ 15. चक्रीवादळाचे वाढते प्रमाण 16. जमिनीवरील पाणी पातळीत घट. अशाप्रकारे ग्लोबल वार्मिंग चे दुष्परिणाम आज प्रकर्षाने जाणवत आहेत. म्हणून हे कुठेतरी थांबवणे हीच काळाची गरज आहे. नाहीतर पर्यावरण व मानव यांचे अस्तित्त्वच संपुष्टात येईल.

जागतिक तापमान वाढ बाबत उपाययोजना-

1) संयुक्त राष्ट्र संघाची महत्त्वपूर्ण भूमिका 2. आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण विषयक कायद्याची कडक अंमलबजावणी 3. पारंपारिक ऊर्जा साधनांचा वापर करावा 4. वृक्षारोपणामार्फत ग्रीन बेल्टचा वापर करावा 5. स्वयंसेवी संघटनेने पुढाकार घ्यावा 6. विकसित देशांनी पुढे येण्याची गरज 7. हरितगृह.अणुचाचण्या या वरती बंदी 8. पर्यावरण शिक्षणाचा प्रचार आणि प्रसार करावा 9. सहभागातून पर्यावरण संरक्षणावर भर.

जागतिक तापमान वाढ व सद्यस्थिती-

2030 पर्यंत चीन व भारत आर्थिक महासत्ता बनवण्याबरोबरच जागतिक जैव मंडलला नियंत्रित करणारी शक्ती बनेल. परंतु 2.5 अब्ज एवढी लोकसंख्या असणारा चीन आणि भारत दरडोई उत्पन्नाचा स्तर 2030 पर्यंत जपान बरोबर असेल आणि या वाढत्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी एका नवीन पृथ्वीची गरज भासेल. जगात 40% कोळसा जाळून वीज निर्मिती केली जाते तेव्हा भविष्यात कोळशापासून वीज निर्मिती होत गेली तर 2025 पर्यंत याचे प्रमाण 60 टक्के पेक्षा जास्त असेल. विसाव्या शतकातील तापमानात 0.7 D. S.ने वाढ झाली. 19 70 च्या दशकात ही वाढ तीन पटीने झाली. 2005 हे सर्वात जास्त तापलेले वर्ष होते. पर्यावरण वाद्यांच्या अनुसार वाढते तापमान पर्यावरणाची वादळापूर्वीची शांतता आहे ही पर्यावरणाद्वारे बदली

CURRENT GLOBAL REVIEWER

Special Issue (Indexed)

Dec. 2023

Peer Reviewed

SJIF Impact factor

ISSN : 2319 - 8648

Impact Factor : 7.139

घेण्याची एक अत्यंत छोटी सुरुवात आहे. तेव्हा अजूनही पर्यावरण सुधारण्याची मोठी मानवाकडे संधी आहे. आता जर पर्यावरणाची स्थिती मानवाने सुधारणा केली नाही तर येणाऱ्या काळात आपणास त्याची मोठी किंमत मोजावी लागेल. वाढत्या तापमानावर नियंत्रण ठेवणे हे जगासाठी शक्य नाही अशातील गोष्ट नाही. त्यासाठी गरज आहे ती संपूर्ण जगाने एकत्र येऊन पाऊल ने उचलण्याची. वाढते औद्योगिकरण आणि सुख सुविधा सुविधा यावर नियंत्रण ठेवून वाढत्या तापमानावर आपण नियंत्रण आणू शकतो. यासाठी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर अनेक संधी केल्या गेल्या आहेत तेव्हा आता गरज आहे ती या संधीला स्वार्थापोटी दडवून देता प्रामाणिकपणे त्याचे पालन करावे.

संयुक्त राष्ट्र संघाची संस्था इंटर गव्हर्नमेंट पॅनल ऑन क्लायमेट चेंज च्या अहवालानुसार प्रयत्न केल्यानंतर वीस वर्षात ग्रीन हाऊस गॅस ह्या स्तरावर नियंत्रण ठेवून त्यात घट करता येते. विविध शास्त्रज्ञांनी अनेक उपाय सांगितले आहेत 2040 पर्यंत पर्यावरणाला स्थिर ठेवण्याकरिता कमी इंधनात जास्त चालणारे किंवा पेट्रोल डिझेलच्या जागी इलेक्ट्रिक कार. हायड्रोजनच्या वाहनाचा उपयोग केला जावा. तेव्हा तापमानात वाढ करणारे हे जे प्रमुख घटक आहेत यावर आपण मोठ्या प्रमाणात यश मिळू शकतो. याशिवाय ट्रिपिकल डिफॉरेशन यांचे असे मत आहे की 2050 पर्यंत उत्सर्जित ग्रीन हाऊस गॅस यांना भूमिगत स्टोअर हाऊस मध्ये दफन केले जावे. हवा. समुद्र. जल ऊर्जा. सौर ऊर्जा यासारख्या विकल्पांचा उपभोग अधिक प्रमाणात केला जावा.

एका अहवालानुसार एक वृक्ष आपल्या जीवन काळात आपल्याला नेहमी फळ. औषध. भाजीपाला. भूमी गळती थांबवते. इंधन इत्यादीच्या माध्यमातून लाखो रुपयाचा लाभ देते. म्हणून एक वृक्ष सहा लक्ष रुपयाचा ऑक्सिजन. दहा लाख रुपयाचे प्रदूषण आडवते. भारतीय अर्थव्यवस्थेत एका वृक्षाचे योगदान जवळपास 32 लाख रुपये आहे परंतु एवढेच पुरेसे नाही यातच समाधानी न राहता आज पुन्हा 1973 पासून चालवल्या जाणाऱ्या चिपको आंदोलनाची पुनरावृत्तीची काळाची गरज बनली आहे. देश नाही तर संपूर्ण विश्व जंगल आणि इंधनाच्या मध्ये योग्य नाते स्थापन करून जागतिक तापमान कमी करणे शक्य आहे.

संदर्भ ग्रंथ :

Bill McKibben. The Global Warming Reader.

Jemes Taiwa. The Truth About Global Warming : What Science and the Bible say about climate change.

Sunita Malik. Global Warming.

डॉ. अनुज, ग्लोबल वार्मिंग मौसम का मिजाज संकट का आगाज.

डी एस लाल, जलवायू विज्ञान, शारदा पुस्तक भवन प्रयागराज.

डॉ. पुष्पराम गौतम व डॉ. विद्यापती गौतम, ग्लोबल वार्मिंग: समस्या व समाधान.